רבי יהודה אומר טופח אזני קדרה לתוכה ומציף עליה מים ואם כונס בידוע שכונס משקה ואם לאו בידוע שמוציא משקה או שפתה על גבי האור אם האור מעמידה בידוע שמוציא משקה ואם לאו בידוע שמכנים משקה ר' יוסי אומר אף לא שפתה על גבי האור מפני שהאור מעמידה אלא שופתה על גבי הרמץ אם רמץ מעמידה בידוע שמוציא משקה ואם לאו בידוע שכונס משקה היה טורד טיפה אחר טיפה בידוע שכונס משקה מאי איכא בין ת"ק לר' יהודה אמר עולא כינוס על ידי הדחק איכא בינייהו: כל אבר שיש בו צפורן וכו': *יש בו צפורן מטמא במגע ובמשא ובאהל יש בו עצם ואין בו צפורן מטמא במגע ובמשא ואינו מטמא באהל *אמר רב חסדא דבר זה רבינו הגדול אמרו המקום יהיה בעזרו אצבע יתרה שיש בו עצם ואין בו צפורן מטמא במגע ובמשא ואינו מטמא באהל אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן ז וכשאינה נספרת על גב היד: כל המטמא מדרס וכו': ח כל דחזי למדרס מטמא טמא מת ויש שמטמא טמא מת ואין מטמא מדרס לאתויי מאי לאתויי סאה ותרקב *דתניא °והיושב על הכלי יכול כפה סאה וישב עליה או תרקב וישב עליו יהא טמא ת"ל °אשר ישב עליו הזב מי שמיוחד לישיבה יצא זה שאומרים לו עמוד ונעשה מלאכתנו: **מתני'** *ט כל הראוי לדון דיני נפשות ראוי לדון דיני ממונות ויש שראוי לדון דיני ממונות ואינו ראוי לדון דיני נפשות: **גמ'** אמר רב יהודה י לאתויי ממזר תנינא חדא זימנא *יא הכל כשרין לדון דיני ממונות ואין הכל כשרין לדון דיני נפשות והוינן בה לאתויי מאי ואמר רב יהודה לאתויי ממזר חדא יב לאתויי גר וחדא לאתויי ממזר וצריכי דאי אשמעינן גר משום דראוי לבא בקהל אבל ממזר דאין ראוי לבא בקהל אימא לא ואי אשמעינן ממזר משום דקאתי מטפה כשרה אבל גר דקאתי מטפה פסולה אימא לא צריכא: **מתני'** *כל הכשר לדון כשר להעיד ויש שכשר להעיד ואינו כשר לדון: **גמ'** לאתויי מאי א"ר יוחנן לאתויי סומא באחת מעיניו ומני רבי

ר' יהודה אומר. [illegible] להו לשולים אימא עיילי מיא לגוה אפילו בנקב קטן אלא הכי בדקינן לה טופח פי הקדרה לתוך העריבה קודם שיתן המים ולאח"כ נותן מים בעריבה עד שיהו מים צפין על שוליה אם כנסה בידוע כו': אם האור מעמידה. שלא יצא המשקה בידוע שנקב קטן הוא ואינו ראוי להכניס משקה: שהאור מעמיד. אפילו נקב גדול: רמץ. גחלים ואפר בוערים: היה טורד טיפה אחר טיפה. כלומר הוו נמי בדיקה אם נתן לתוכו מים והן יוצאין טיף אחר טיף בידוע שכונס משקה: ה"ג מאי איכא בין תנא קמא לר' יהודה כינוס ע"י הדחק איכא בינייהו. לת"ק הוי כינוס כדפרישית: יש בו צפורן. ואפי' היא יתרה כגון אצבע ששית: מטמא במגע ובמשא ובאהל. דהוי אבר חשוב ואפי' ליכא כזית בשר מטמא באהל דקי"ל האברים אין להן שיעור בפ' יוצא דופן (לעיל דף מג.): אין בו צפורן לא הוי אבר ומיהו מטמא במגע ובמשא כדין עצם כשעורה שהרי יש בו עצם: ואינו מטמא באהל. עד דאיכא כזית בשר דקיימא לן [נזיר נג.] עצם כשעורה מטמא במגע ובמשא ולא באהל ואי איכא כזית בשר ודאי מטמא דהא איכא כזית מן המת ואי לאו יתרה היא ודאי מטמא משום אבר באהל ואע"ג דליכא כזית בשר דאפילו יתרה אמרי' לקמן דאי נספרת על גב היד הויא אבר: רבינו הגדול. רבי: על גב היד. שאינה עומדת בשורת האצבעות: לאתויי סאה ותרקב. שאין מדרס הזב לטמא אדם וכלים אבל טמאין הם טומאת מגע הזב להיות ראשונים וכמת נעשין אב הטומאה: מישמיוחד לישיבה. הוא דהוי אב הטומאה דכתיב יכבס בגדיו וגו': **מתני'** כל הראוי לדון דיני נפשות. כ"ש שהוא כשר לדיני ממונות: **גמ'** לאתויי ממזר. דכשר לדיני ממונות ופסול לדיני נפשות *כדכתי' (סנהדרין לו:) כולך יפה רעיתי [שה"ש ד]: גר. נמי כשר לדיני ממונות: לאתויי סומא באחת מעיניו. דכשר להעיד ואינו כשר לדון אבל בשתי עיניו אפילו לעדות פסול דכתיב (ויקרא ה) או ראה:

ו בס"א: רבי.

יש בו עצם ואין בו צפורן מטמא במגע ובמשא [illegible]. בפ' *אלו מומין (בכורות מה.) איכא למפרש טעמא גזרה שאינה נספרת על גב היד אטו נספרת אבל באהל המת לא גזרו דעבדי היכרא דלא לישרוף עליה תרומה וקדשים ואית דאמר משום דעצם כשעורה נמי בה ותימה להאי טעמא אמאי מטמא במגע כשנוגע בבשר ואינו נוגע בעצם דאי משום דבשר הוי יד ושומר לעצם האמר רב בפרק העור והרוטב (חולין דף קיח:) דאין יד לפחות מכזית ואין שומר לפחות מכפול ורבינו הגדול דהכא היינו רב ויש לומר דגזרו חכמים אטו לפעמים דיש בעצם כפול אי נמי נגיעת בשר אטו נגיעת עצם אי נמי גזרו מגע אטו משא: **כל** המטמא מדרס. היינו מק"ו דפליג קמיה ובפ' כיצד הרגל (ב"ק דף כה:) פירשתו: **תנינא** חדא זימנא. תימה מאי קושיא הא כמה כללות תנא במתני' אע"ג דתנא להו בדוכתא אחריתי דקתני *כל שהוא חייב בפאה חייב במעשר כו' ושמעינן לה ממתני' במסכת פאה (פ"א מ"ד) דקתני לקיטתו כאחד ומכניסו לקיום ובמעשר נמי תני ליה וכן *כל שחייב בראשית הגז חייב במתנות ושמעינן לה ממתניתין דראשית הגז וכל שיש לו ביעור יש לו שביעית שמעינן נמי ממתני' דשביעית וי"ל דלא פריך אלא אדרב יהודה דמאי אצטריך למימר לאתויי ממזר הכא והתם *והנהו אתי שפיר דלא קאמר דהתם דסנהדרין (דף לו:) לאתויי חלל דכשר לדיני ממונות ופסול לדיני נפשות כדתנן התם* (א) אין כשר לדיני נפשות אלא מן המשיאין לכהונה אלא לא פריך אמתני' כי אם על רב יהודה ולרב יהודה לא מצי לשנויי דחדא לאתויי חלל דמלישנא דסיפא דאחד דיני ממונות דקתני דאין כשר לדיני נפשות אלא מן המשיאין לכהונה משמע אבל כשר לדיני ממונות ולכל ספחות מוקמינן אחלל דכשר ול"ל דרב יהודה אתא לאשמועינן דגר וממזר כשרים לדיני ממונות דפסולין לדיני נפשות שמעינן ממתני' דהתם וגרסינן הכא כמו שיש ספרים דגרסי בסנהדרין (דף לו:) אי אשמועינן גר משום דראוי לבא בקהל כו' ואי אשמועינן ממזר דבא מטפה כשרה להכי כשר לדיני ממונות אבל גר אימא לא ול"ג איפכא כמו שהיה בספרים אי אשמועינן גר משום דבא מטיפה פסולה ולכך פסול לדיני נפשות דרב יהודה לא אתא לאשמועי' הא דפסול לדיני נפשות כדפרישנא: **לאתויי** ממזר. וא"ת ואמאי לא קאמר לאתויי בעל מום דפסול בדיני נפשות ומפיק לה בפרק אחד דיני ממונות (סנהדרין דף לו:) ובריש מצות חליצה (יבמות דף קא.) כשם שבית דין מנוקין בצדק כך מנוקין מכל מום וי"ל דלא איירי אלא בפסול יוחסין וה"נ איתא בפ' זה בורר (סנהדרין דף כח:) דפריך והא עד זומם דדיני ממונות דכשר לדיני נפשות ופסול לדיני ממונות ומשני בפסול יוחסין קמיירי: **חדא** לאתויי גר. משמע דכשר אע"ג דאין אמו מישראל ותימה דבפ' החולץ (יבמות דף מה:) אמרי' דרבא אכשר לרב מרי בר רחל ומנייה בפורסי דבבל דכיון דאמו מישראל מקרב אחיך קרינא ביה וי"ל דהכא מיירי לדון גר חבירו כדאמר בפרק מצות חליצה (שם דף קב.) גר דן חבירו דבר תורה ואם היתה אמו מישראל דן אפילו ישראל ולא כמו שפירש שם בקונט' דלענין דיני נפשות איירי הא דדן את חבירו אבל בדיני ממונות דן אפי' ישראל וא"ת דבפרק עשרה יוחסין (קדושין דף עו:) על גמרא דמי שהוחזקו אבותיו ס' דפריך למימרא דלא מוקמינן פסולין ורמינהו הכל כשרין כו' ואמר רב יהודה לאתויי ממזר ומאי קושיא לפי' הקונט' דהיינו דוקא לדון ממזר כיוצא בו דומיא דגר ואם נאמר דהכא מיירי בגר שאמו מישראל הוה אתי שפיר וי"ל דהשתא ממזר דכיון דאביו ואמו מישראל מקרב אחיך קרינן ביה שפיר והא (ג) דדרשינן עליך הוא דבעינן מקרב אחיך וממזר מקרי שפיר עליך דבא מזרע ישראל ואם ממזר פסול לדון את ישראל מיפסיל נמי לדון את חבירו והא דקאמר בתוספתא אין ממנין מלך אלא מן המשיאין לכהונה היינו מדרבנן דמדאורייתא אפי' ממזר חשיב מקרב אחיך והא דמפליג לריטבא בין גר לממזר אע"ג דמתוקמי זה מזה כדפי' נקט לריטבא לפי שאמנה שוים הוא ואין חלוק זה מפורש בה ובה"ג פ' מצות חליצה (יבמות דף קב.) דא"ל רב שמואל בר יהודה לרב יהודה תניא בבי"ד של ישראל ולא בבי"ד של גרים ותניא ר"ת נמי דאותו רב שמואל היינו בנו של רב יהודה הכתוב לאמר בפ"ק דקידושין (דף כב:) דגר שאין לו יורשין הוה ונתגייר הוא ובנו וכן משמע הלשון דקאמר ואנא גר אנא משמע דהוא עצמו נתגייר וכיון דלא היתה אמו מישראל לענין דינין נמי מיפסיל ואמאי הוצרך להביא קרא דחליצה וגם רב יהודה היאך כרכו לדין וי"ל דקבלו עליהם החולץ והחולצת דבדיני ממונות הוי כשר ולחליצה מיפסיל כדאמר התם אי נמי התם לחליצת גרים מיירי ואין להאריך כאן יותר:

כל

ז א ב מיי' פ"ב מהל' טומאת מת הל"ו:

ח ג ד מיי' פכ"ו מהל' כלים הל' טו:

ט ה מיי' פי"א מהל' סנהדרין הל"א וסי"ב שם הלכה ט:

י ו מיי' פ"ב שם הל"ט [ופי"א הל' יא] סמג עשין צז טוש"ע חו"מ סי' ז ספי' ב:

יא ז מיי' שם [ופ"ט] סמג שם טוש"ע שם ס"ח:

יב ח מיי' פט"ו מהל' עדות הל"ו טוש"ע חו"מ סי' ז סעי' ט וסי' לג סעי' א:

מוסף רש"י

רבינו הגדול. רב (בכורות מה.). ואינו מטמא באהל. ובאינה נספרת, כדמפרש ואזיל, דאיכא תרתי בבריתות, אין בו צפורן ואינה נספרת, אבל יש בו צפורן מטמאה ואע"ג דאינה נספרת והכי תנן בפ' בא סימן (שם). והיושב על הכלי. ה"ג לה בתו"כ וכל הכלי אשר ישב עליו, יכול כפה סאה וישב עליה, או תרקב וגו', יכול כל כלי במשמע ואפילו אין עשוי לישיבה (שבת נט.). תרקב. שלי סאה, חצי וקב (שם). ת"ל אשר ישב עליו הזב. מדלא קרינן אשר ישב, למדנו שאינו מדבר אלא באשר מיוחד לישב שם תמיד (סוכה כ:) מדלא כתיב גבי משכב אשר שכב וגבי מושב אשר ישב, וכתיב ישכב ישב, משמע שישכב עליו תמיד וישב עליו תמיד, במיוחד לשינה ולשיבה, וגבי משכב נמי דריש ליה הכי (שבת נט.). ופרש"י שמחה גירסא אחרים). ואינו ראוי לדון דיני נפשות. דלנפשות בית דין מיוחסין בעינן, כדאמר רב יוסף (סנהדרין לו:) כשם שב"ד מנוקין בצדק, שנאמר צדק תשפטו, כך ב"ד מנוקין מכל מום, שנאמר כולך יפה רעיתי ומום אין בך (סנהדרין לו:).

◆

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה תנינא וכו' כדתנן התם ואין הכל כשרים לדון דיני נפשות וכו' דקתני דאין הכל כשרים לדון דיני נפשות: (ג) ד"ה חדא וכו' דהא דדרשינן עליך:

סנהדרין לו: ט: קדושין עו: (סוריות ה)

[צ"ל כותיים]

◆

תוספי הרא"ש

יש בו עצם ואין בו צפורן מטמא במגע ובמשא אבל לא באהל. ותימה דבפ' אלו מומין (דף מה) [איכא דאמר] דטעמא משום עצם כשעורה נגע בה אמאי מטמא כשנגע בבשר ואינו נוגע בעצם. ת"ל משום יד או שומר דהא ואמרינן אין שומר לטומאה חמורה והיינו להצטרף אבל לתרתיא טומאה יש שומר הא רב הוא דאמר בפ' העור והרוטב דאין יד לפחות מכזית ואין שומר לפחות מכפול. ורבינו הגדול דהכא היינו רב וי"ל דגזרו חכמים פעמים שיש בעצם כפול והבשר מכסהו. א"נ גזרינן נגיעת בשר אטו נגיעת עצם א"נ גזרינן מגע אטו משא: כל המטמא מדרס מטמא טמא מת. ואפי' הוא פשוטי כלי עץ דאינו ראוי לקבל טומאה כיון דחזי למדרס מקבל טומאת דילפינן ליה מסכין קטנים שטהורים בזב דלמגע לא חזי שאינו יכול ליגע לחוץ לפי שעושין צר והיסט נמי לא מסיט והיסט (בע"י) [ילפינן] מקרא ואשר יגע בו הזב מה שאינו בא לכלל מגע אינו בא לכלל משא. אע"ג דראוי לנגיעת שאר הזב. בת"כ ילפינן דשאר הזב דמטמא מתנגע בבשר הזב דכיון שאינו ראוי לנגיעת בשר אינו מטמא בשאר. ותימה כלי חרס המוקף צמיד פתיל אל יטמא בהיסט דאינו ראוי לנגיעה. ולעיל בפ"ק אמרינן שמטמא משת לשת שבנורה הר"ת דצמיד פתיל חשוב בא לכלל מגע לפי שעומד ליפתח אע"ג דבבי קליות בבילה אמרינן מחוסר נקיבה כמחוסר מעשה ואע"ג דחשב עליו לנקבו אינו מטמא במשא שאני התם דמעיקרא אינו עומד לינקב אלא ע"י מחשבה אבל צמיד פתיל מתחלה עומד לינקב ור"ה דמפי לשינבר ק"ו סאות ותרקב הכין גדולים דלא מטמו מדרס ומטמו טמא מת אלא דניחא ליה לאוקמא מכין קטנים שטהורין בכל טומאת הזב ואע"ג דמטמאין במעיינות הזב כגון רוקו הזב לא מטמו משום דבעינן ראוי לנגיעת בשר מ"ם רוקו דכתיב בתריא וכי ירוק הזב בטהור משמע ליה דלא בעינן בהו ראוי לנגיעת בשר מ"ם טהורים מכל טומאות המחוברות לזב: מפץ שטמא בזב אינו דין שיהא טמא במת. ותימה כלי חרס המוקף צמיד פתיל יוכיח שטמא בזב וטהור במת. ואומר ר"ת דלא שייך לעשות יוכיח מצמיד פתיל דכה"ג שהוא טמא בזב היה טמא במת דמה שהוא בחוצם היינו משום דהוי כאילו נגע זב בתוכו דאי זהו מגעו שהוא ככולו הוי אומר זה היסטו ובמת נמי אם היה כזית מת בתוכו היה טמא: לאתויי ממזר. תימה אמאי לא קאמר לאתויי בעל מום שפסול לדיני נפשות משום ונשאו אתך ברוחין לך כראיתא בפ' עשרה יוחסין ובפ' אחד דיני ממונות מפיק ליה מכשם שב"ד מנוקים בצדק כך מנוקים מכל מום. ולימא נמי לאתויי אשה שכשירה לדיני ממונות כמו שמפרש לקמן ופסולה לדיני נפשות מאתך וי"ל דלא מיירי אלא בפסול יוחסין והכי נמי אמרינן בפ' זה בורר דפריך התם והאיכא עד זומם דכשר לדיני נפשות ופסול לדיני ממונות ומשני בפסול יוחסין קא מיירי: תנינא חדא זימנא. קשה ליה לכל הני כללי דהני מתניתין ולא תני להו [אלא] אגב גררא וי"ל דעיקר [illegible] דרב יהודה לשה הוצרך לומר תרי זימני לאיתויי ממזר וכה"ג. אשכחן נמי גבי רב יהודה הפסוק כו' עקיבא [illegible] אלו דברים ובפרק ר' אליעזר דמילה דאמר כל מלאכה שאפשר לעשות מע"ש אינה דוחה את השבת [illegible] תנינא חדא זימנא וקיימא הך פירכא על רב יהודה ולא לר' עקיבא דלא עביד התם צריכותא מהתוא בפ' שתי הלחם דקאמר ר' עקיבא נמי התם כה"ג [אלמא] דלא פריך לר' עקיבא והשתא נמי ניחא

תוספי הרא"ש

דלא קאמר דאצטריך מתניתין דסנהדרין משום חלל דכשר לדיני ממונות ופסול לדיני נפשות כדתנן התם אין כשר לדיני נפשות אלא משיאין לכהונה משום דלא פריך אלא לרב יהודה ותימה דרב יהודה נפיה אמר לא קאמר לאיתויי חלל וי"ל משום דשמעינן ליה מלישנא דמתני' דקתני בסיפא אין כשר לדיני נפשות אלא כהני' לוים וישראלי' המשיאין לכהונה ומינה ק' דממזר וגר נמי שמעינן מתם. וי"מ דגר' בסנהדרין איפכא ואי שמעינן גר (א) משום דראוי לבא בקהל אבל ממזר אימא לא ואי אשמעינן ממזר משום דבא מטפה כשרה אבל גר אימא לא והשתא ניחא הדרש דרב יהודה מה שתן כשרין לדיני ממונות והשתא לא שמעינן לה מלישנא דמתניתין משום דאיירי בדיני נפשות: חדא לאיתויי גר וחדא לאיתויי ממזר. כלומר תני בחדא זימנא בהלכתא דרב יהודה(חדא)לאיתויי גר משמע הכא דגר כשר אע"ג דאין אמו מישראל. ותימה דבפ' החולץ אמרינן רבא אכשריה לרב מרי בר רחל ומנייה אפורסיה דבבל דכיון דאמו מישראל מקרב אחיך קרי בית וי"ל דהכא איירי לדון גר חבירו כדאמרינן בפ' מצות חליצה גר דן את חבירו דבר תורה ואם היתה אמו מישראל דן אפי' ישראל ולא כמו שפרש"י שם דבדיני נפשות איירי דן את חבירו ולא ישראל אבל לדיני ממונות כשר. ועוד דמיתוי התם קרא דמקרב אחיך ואילו בדיני נפשות ממעטינן מונשאו אתך בסנהדרין ובקדושין. ותי' הא דאמרינן בעשרה יוחסין מי שהוחזקו אבותיו משוטרי הרבים וכו' למימרא דלא מוקמינן פסולין לדינא והתנן הכל כשרין לדון כו' ואמר רב יהודה לאיתויי ממזר. ומאי קשה ליה והיינו דוקא לדון חבירו כדאמרינן גבי גר וי"ל דגבי ממזר לא שייך לפלוני בין ישראל כשר לממזר דמקרב אחיך קרינן ביה כיון דאביו ואמו מישראל ואי מיפסל לישראל כשר מיפסל נמי לחבירו. והא דקאמר בגר וממזר וצריכי אע"פ שגר חלוקין זה מזה כדפרישית מ"מ נקט צריכותא דשייכא לפי דטרבי ליה רב יהודה מסתמיתין שאין חילוק זה מפורש בהם: כל הכשר לדון כשר להעיד. ותימה והרי אשה דכשרה לדון דכתיב והיא שפטה את ישראל גבי דבורה ואמרינן נמי ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם הוקשה אשה לאיש לכל עונשין שבתורה וכו' והיכי דהואי קרא איירי בדיינין איירי נמי בדיינין כדדרשינן לפניהם ולא לפני עובדי כוכבים אלמא אשה כשרה לדון ופסולה להעיד כדאיתא בריש שבועות העדות. וי"ל דהל"ק כל איש הכשר לדון כשר להעיד א"נ גוי הדבורה אשה בכלל בדיינין אין אשה בכלל. והדבורה מלמדת ו' ויני ישראל א"נ מתוך נביאותה קבלוה עליהם: לאתויי סומא בא' מעיניו. ומני

(א) שם מסתמא דגרי' הכא כאן כו' ואי אשמעינן גר משום דקאתי מטפה פסולה ומשו"ה פסול לד"נ אבל ממזר וכו'.